

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

Digressio 48. Num respirent pisces, ad tex. com. 128.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

& pulmones factam. Quare cum illi nec pulmones habeant, quibus aerem suscipiant; nec omnino respirent, sed aqua sola per branchias refrigerentur; ne arteriam quidem habere debuerunt.

Qui vero eos arbitrati sunt habere vocem, quod sonum quempiam edant, ut ij, qui sunt in Acheloo; proflus errarunt. Iam enim dictum est eum sonum non esse vocem; & qui vocem appellarunt, vocis naturam assequuti non sunt, nec eam à sono distinxerunt. Quæ porò sit causa, cur pisces arteria, pulmonibus, & omnino respiratione careant; alio potius loco explicandum est, neque ad rem præsentem pertinet: sed tum in libris de partibus animalium, ut inquit Philoponus, Simplicius, & Averroës; tum in libro de respiratione considerabitur. Causa autem est, tum quod in aquis degant, ubi aer non est, qui pulmonibus inspirari, & expirari possit: tum quod satis est illis aque per branchias susceptæ refrigeratio.

Digestio XLVIII. Num respirent pisces.

NVM pisces omnino respirent, fuit inter antiquos disputatum: & nostris temporibus Hieronymus Cardanus aduersus Rondeletium, qui hac de re librum scripserat, multa sanè proposuit in 7. libro de rerum varietate, cap. 37. Sed Democritus animalibus omnibus respirationis usum voluit esse communem. Anaxagoras item, & Diogenes. Alter propterea pisces tradidit respirare; quod dum emittunt aquam, hac impetu motus rarefacta mutatur in aerem, quem egrediente aqua necesse est inspirari, ne detur vacuum. Quasi verò alia præstio non sit aqua. Alter, quia cum aqua permixtus est aer, attractaque aqua sic attrahitur aer. Eadem Hipp. fuit sententia in libro de flatibus. Neque mare, inquit, spiritus exors est. Non enim viuere natantia animalia possent, si non spiritui participarent: quo modo autem participarent, si non per aquam, & ex aqua spiritum attraherent? Sed præterquam quod hi loquuti solum sunt de inspiratione, non de respiratione tota; facile Aristoteles tum hoc loco, tum in cap. 5. lib. de respiratione demonstrauit pisces non respirare.

Scio non defuisse viros doctos, qui in suis ad eum Hipp. librum annotationibus Aristotelem cum Hipp. conciliare voluerint; ut alter manifestam, & copiosam respirationem, aerisque attractionem negauerit; alter exiguam, tenuemque concesserit. Alio qui, inquit, nullo tempore extra aquam viuere possent; cum non pauci per horas multas viuere conspiciantur. Verum, ut eos mittam de respiratione piscium extra aquam viuentium Hipp. & Aristotelis verba interpretati, dum illi de respiratione in aqua disputent. Sanè Philosophi nostri argumentatio tota omnem huic animalium generi respirationem præcipit. Primum enim ita ratiocinatur. Omnia quæcumque respirant, pulmones habent, & guttur, quibus aerem suscipiant, & reddant. Pisces non habent: omni igitur respiratione carènt. Deinde respirationi animalibus omnium calidissimis concessa est à natura ad calorem, & internum focum refrigerandum: terrestria verò sæd sunt aquaticis calidiora, quare si terrestria complura non respirant, multo profectò minus respirabunt aquatica. Nam si ita non esset, pisces, qui minima indigēt refrigeratione, duos haberēt refrigerationis modos: alterum aqua branchiis attracta; alterum aere inspirato. Itaq; possent illi non minus extra aquam, quam

A in aqua, viuere, si alio modo, quam aqua, nēpe aere intus suscepto, refrigerari possent. Non enim alia est causa, cur extra aquam intervallo breui moriantur; nisi quod refrigeratione destituantur. In illis etiā, quæ respirant, fit motus in ea parte, qua respirant, hoc est circa pectus: in piscibus nullū aliū, quam branchiarum, obseruamus motū. Præterea dum in aqua moriuntur ea, quæ respirando vixerunt, sicut in aqua bullæ; dum aer egreditur, qui pulmonibus eorum continebatur: hoc in pisciū obitu non cōspicimus. Denique eodē modo, quo pisces possent & homines, & animalia cætera in aquis viuere: siquidem possent eodem modo respirare. Nūc autē propterea viuere nequeunt, quod nulla ibi esse respiratione possit. Atqui, inquit Philoponus, quomodo fieri potest, ut aer sit in aqua: neque enim aeri natura insitū est, ut in aqua subsideat. Declarant autem & inflati vtrēs, & amphoræ inanes, quæ supernatant; & bullæ, quæ fiunt, ubi parua aeris particula intercepta est.

Quæ omnia argumenta tantam vim habent concludendi, ut omnino credendum sit, nullam piscibus respirationem inesse, si proprie, & accuratè loqui velimus: sed eos quoquo modo aqua refrigerari. Extra aquam verò non subito quidem interire, quod vehementem calorem non habeant, à quo statim ac refrigeratione aquæ caret, opprimantur: breui tamen extingui tempore, quod sine refrigeratione nequeant sustentari. Respiratione autem sanguine præditorum, ac terrestrium animalium, quæ maiori calore viuunt, & pulmonibus prædita sunt, propria est. Quod si delphinus, & alia quædam spirant, ut est in c. 12. l. 6. de anim. hist. hæc ancipitis naturæ cum sint, & fistula habent, & pulmones, & extra aquam suscipiunt aerem, & reddunt.

Vniuersè igitur ita res habet. In omnibus viuentibus calor natiuus, & insitus focus, ut alimento, sic refrigeratione indiget; alio qui in se ipsum conuertitur, si suffocaretur, & periret. Quibus maior inest calor, refrigeratione maiori opus est. Calidissima animalia, quæ pulmones habent, crebra aeris mutatione plurimum refrigerantur. Pisces, qui sanguinei quidem sunt, sed pulmonibus carent, per branchias aquam suscipiunt. Exanguia omnia tum terrestria, tum aquatilia, ut sunt frigidiora, ita satis refrigerantur, aut circumiecti aeris, aut aquæ frigore: aut insectorum quædam, quæ paulò calidiora sunt, per scissuras sub transuerso septo admisso aere. Denique plantis satis est, tum aeris tangentis, tum aquæ, quæ sepe rigantur, refrigeratio.

DE ODORATV. CAP. IX. TEXTVS.

Πισεις δ' οσμις ουδ' οσπρασου, ητοι ενδιδρατον εν τ' ενπιδρατον ουδ' εθλον, πετον η ενδ' οσμη, ουτως ως ο λεος, η το φως, η το χρωμα. εσπον δ', οτι τινω ειδωτων τω τω ενπιδρατου ακριβη, ενδ' εριγο πολλων λεων. θαλασς η ενδραπος θαλασς, η ενδραπος ακριβηδου η οσπρασου, αλω το λεω η ημε λεος, ως ουτως ακριβηδου το ειδωτην.

De odore autem, & odorabili minus facile est, quam de Tex. g2: qis, quæ dicta sunt, definire. Non enim sic manifestum, quale quid est odor, ut sonus, aut lumen, aut color. Causa autem, quia sensum hunc non habemus exquisitum; sed peiorem multis animalibus. Præter enim odoratur homo, & nihil sentit odorabilem sine molesto, aut incundo; non existente exquisito sensorio.

NNN ij